

Viru-Nigula Vallavolikogu
Viru-Nigula Vallavalitsus

VIRU-NIGULA VALLA EELARVESTRAATEEGIA
2022–2025

VIRU-NIGULA 2021

Sissejuhatus	3
1. Majanduslik olukord riigis	4
1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2021	4
2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas.....	6
3. Eelarvestrateegia eelarveosad.....	8
3.1. Põhitegevuse tulud	8
3.2. Põhitegevuse kulud	12
3.3. Investeermistegevus.....	14
3.4. Finantseerimistegevus.....	19
3.5. Likviidsete varade muutus	20
4. Ülevaade vallast.....	20
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	21
6. Arvestusüksuse võlakoorem.....	22
7. Tundlikkuse analüüs.....	23

Sissejuhatus

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (edaspidi *KOFS*) § 20 sätestatule. Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi *KOV*) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada valla eelarvestamise jätkusuutlikkus keskpikas ajalisel raamistikul. Tegemist on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitleva finantsplaaniga, mis lähtub selle koostamise hetkel kasutada olnud teabest ja poliitilistest seisukohtadest. Üldjuhul koostatakse eelarvestrateegia samaaegselt valla arengukavaga. Sellise sammuga soovitakse saavutada nimetatud kahe dokumendi parem läbimõtestatus ja kooskõla, samuti mõjusam ja tõhusam kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmine, parem eri valdkondade valitsemise koostöö ning suurem selgus, et mida avaliku rahaga tehakse. Vastavalt *KOFS* § 20 lõikele 1 koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat korrigeeritakse vajadusel igal aastal 15. oktoobriks tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest, täpsustades eelseisva aasta kavasid ning täiendades prognoosi aasta võrra.

Eelarvestrateegias kohandatakse valla keskpika ajavahemiku plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengu eesmärkidele.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos perioodiks 2021–2025, mis hõlmab eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoosi ja võimalikud finantseerimisallikad. Tuuakse välja eeldatav finantseerimistegevuse maht vaadeldaval perioodil ja likviidsete varade muutus, samuti informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla iga-aastase vallaeelarve eelnõu koostamisele. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Viru-Nigula valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;

- investeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakoormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeringute teostamiseks;
- finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

1. Majanduslik olukord riigis

1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2021

Nii valla eelarvestrateegia kui ka valla eelarve koostamise protsessile avaldas mõju 2021. aasta I poolles levinud COVID-19 viiruse teine laine ja sellest tulenevad muudatused majanduses.

Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi kohaselt sõltub majandusarengu tasakaal väliturismi taastumisest.

Kohalike piirangute vähesus, naaberriikide majanduste vastupidavus ja riiklikud toetusmeetmed on aidanud Eesti majandusel tervikuna kriisiga suhteliselt hästi toime tulla. Eesti 2020. aasta majanduslangus (-2,9%) oli kaks korda väiksem kui ELis keskmiselt ja jäi sarnaselt teiste riikidega kardetust väiksemaks. Ehitusmahud langesid mullu nii kodutururl kui välismaal.

Piiriüleste liikumiskiirangute tõttu kaotas Eesti majandus 2020. aastal 1,3 mld eurot turismitulu, selle taastumine võtab aega. Suurima panuse Eesti majanduslangusesse eelmisel aastal andis tööstus. Kuni rahvusvaheliste liikumiskiirangute kadumiseni püsib madalseisus kõige enam kannatada saanud turiste teenindav sektor. Väliturismi jõulisemat taastumist on oodata alates järgmisest aastast, kuid kriisieelse taseme saavutamine võtab ilmselt aega. Üha suurema panuse teenuste ekspordi kasvu annab kriisi hästi üle elanud ja viimase nelja aastaga kahekordistunud arvutiteenuste eksport.

Tööturg näitas kriisis paindlikkust, mis väljendus töötuse kiires tõusus, samas keskmise palga kasv aeglustus vaid ajutiselt. Vaatamata palgatoetusele reageeris Eesti tööturg kiiresti ning töötuse kasv oli eelmisel aastal kiiremaid ELis. Konkurentsilt enim kannatas majutus-toitlustus, mis on kaotanud kolmandiku kriisieelsetest töökohtadest. Majanduse ja piiride avanedes hakkab töötus Eestis vähenema alates kolmandast kvartalist, kuid ei jõua oma kriisieelsele madalale 4% tasemele ka 2025. aastaks. Keskmise palga kasv kiireneb käesoleval ja järgmisel aastal.

Tarbimise languse on tinginud eelkõige piirangud elanike liikumisele, kogunemisele ja teenindustevõtete äritegevusele. Eratarbimise langus 2020. aastal (2,5%) jäi mõnevõrra väiksemaks kui majanduslangus tervikuna (2,9%).

Kogumispensioni muudatus mõjutab Eesti majandust rohkem eluasemeturu ja vähem eratarbimise kaudu. Prognoosi kohaselt võetakse pensionifondidest välja 1,2 mld ulatuses pensionisääste. Umbes 300 mln sellest läheb eratarbimiskulutuste katteks ja teist samapalju (arvestades ka laenuvõimendust) võib suunduda kinnisvaraturule.

Rahandusministeeriumi kevadprognoos näeb ette majanduskasvu kiiret taastumist selle aasta teisest poolest alates ja hoogustumist tuleval aastal. 2021. aasta esimeses pooles takistavad majanduse taastumist endiselt tegevus- ja liikumiskiirangud. Kui vaktsineerimine läheb plaanipäraselt ja nakkusoht taandub, peaks 2021. aastal taas kasvu näitama kõik tegevusalad peale ehituse ning majanduse, mille kriisieelne tase saavutatakse aasta lõpuks. Taastumine saab esialgu olema ebahütlane, tuginedes eksportivale tööstusele ja arvutiteenustele.

Valitsussektori nominaalne eelarvedefitsiit langeb kriisi süvenemise tõttu sel aastal 6,0%ni SKPst, mis on kehtiva riigieelarve strateegiaga võrreldes 0,7% SKPst võrra parem tulemus. Tulusid suurendab maksulaekumine, mida mõjutab positiivselt paranenud majanduskeskkond ning pensioni teise samba erakorraliste väljamaksete maksustamine. Sügav eelarvepuudujääk hakkab järgmisest aastast kriisist väljumisel jõuliselt vähenema, kuid siiski püsib eelarvepuudujääk prognoosiperioodi lõpuni 2025. aastal. Nii käesoleva kui ka järgnevat aastate valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on puudujäägis.

Tabel 1. Riigi peamised majanduslikud näitajad 2020–2025.

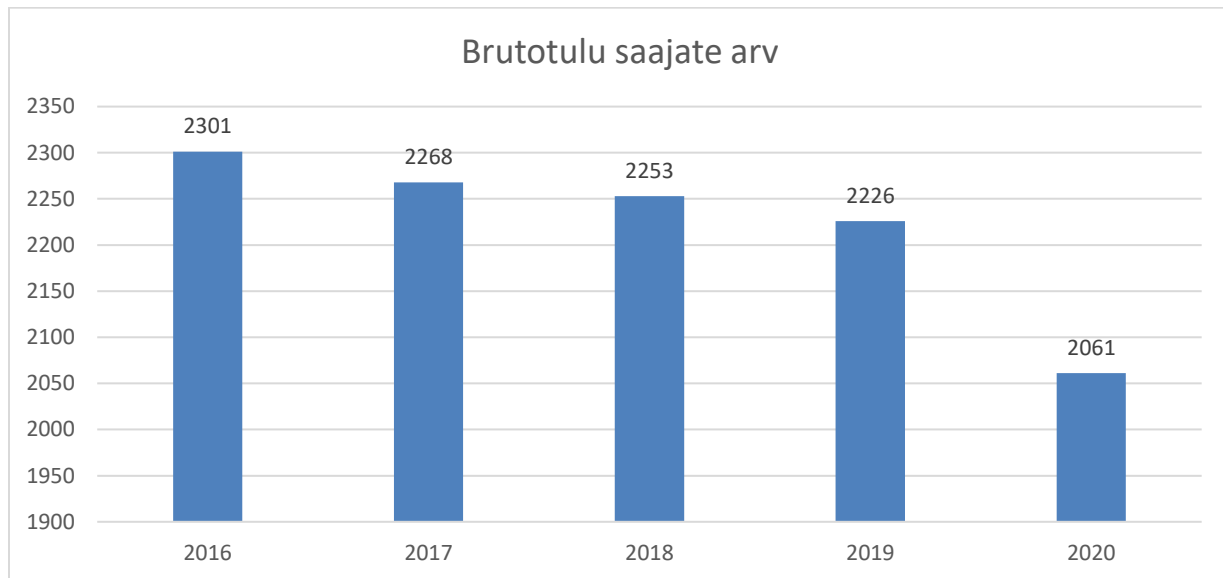
Näitaja	2020	2021	2022	2023	2024	2025
SKP reaalkasv, %	-2,9	2,5	4,8	3,2	3,1	2,9
Tarbijahindade muutus (inflatsioon), %	-0,4	2,0	2,1	2,0	1,9	1,9
Tööpuudus %	6,8	8	7,3	6,6	6,2	6,0
Palgakasv %	2,9	3,9	5,6	5,1	4,9	4,7
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst	-3,6	-5,5	-3,7	-2,9	-2,3	-1,8
Valitsussektori võlakoormus, % SKPst	18,2	21,4	24,9	27,7	28,5	28,8

Allikas: Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2021

2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas

Viru-Nigula valla majanduslik analüüs näitab, et ühinenud vald on oma näitajate poolest nn keskmine Eesti vald, kus pisut võimekam piirkond on Kunda linn ja Viru-Nigula alevik, arengus veidi tagasihoidlikum on Aseri piirkond. Hinnangu aluseks on piirkondade keskmine tööhõive, töötuse määr, brutotulu saajate suhtarv elanikest, keskmine brutotulu (sh keskmine palk) ja nende näitajate dünaamika. Viru-Nigula vallas on seisuga 01.01.2021 5660 elanikku. 01.01.2020 seisuga oli 5778 elanikku (vähenemine 118 elanikku). Brutotulu saajate arv seisuga 31. detsember 2020 oli 2061, mis moodustab 36,4% elanike arvust.

Brutotulu saajate arvu muutusi Viru-Nigula vallas alates 2016. aastast kuni aastani 2020 iseloomustab järgmine joonis 1:

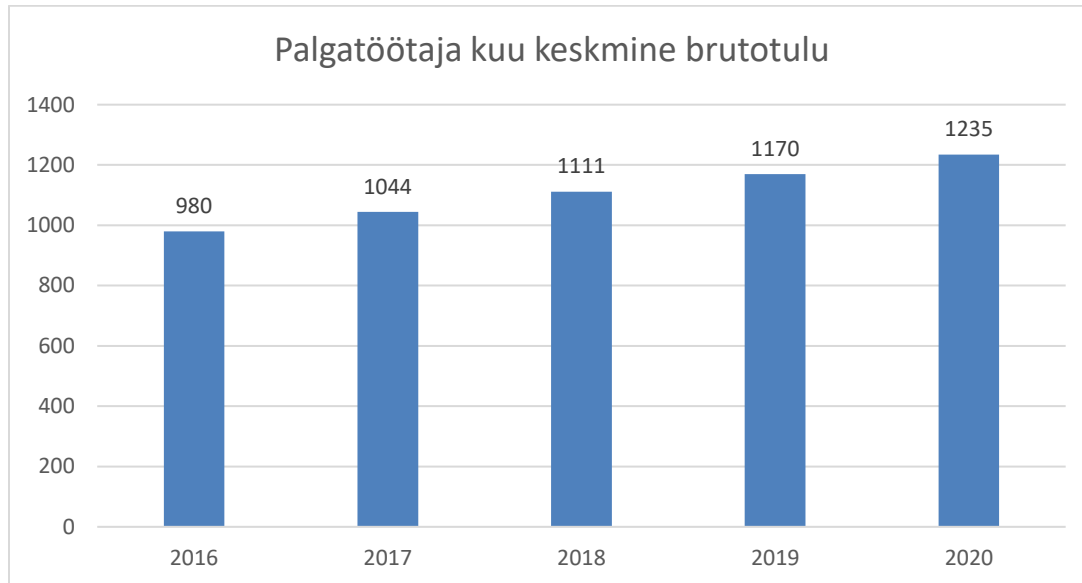

Joonis 1. Brutotulu saajate arv Viru-Nigula vallas 2016–2020.

(Allikas: Statistikaamet)

Brutotulu saajate arvu langus 2020. aastal on põhjustatud suurtest koondamistest eraettevõtluses. Brutotulu saajate arvu stabiilsuse tagab majanduslik olukord, kus pisut väheneva rahvaarvu juures tööhõive tänu pensioniea nihkumisele, elanike tervislikule seisundile ja lõimumisele paraneb, mis tagab maksumaksjate arvu stabiilsuse vähemalt järgneva viieks aastaks.

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu prognoos on pigem tagasihoidlik ja jääb alla riigi keskvalitsuse prognoosile, mis omakorda peaks olema turvaline võttes arvesse võimalikke majanduse langusest (või muudest teguritest) tingitud riske.

Joonis 2. Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas 2016–2020 (Allikas: Statistikaamet).

Keskmise brutotulu sees on ca 80-85% keskmine palk, emapalk, koondamishüvitised, juhatuse-nõukogude hüvitised jne.

Kindlasti on veel teisi näitajaid, mis mõjutavad kaudselt füüsilise isiku tulumaksu (FIT) laekumist. Neist olulisemad, et kui palju on ühes või teises ettevõttes Viru-Nigula enda inimesi ja töötajaid teistest omavalitsusüksustest ning kuivõrd see sisemine struktuur ettevõttes muutub. Samuti ümbrikupalga osakaal kogu sissetulekust ja selle osakaalu muutumine prognoosiperioodil, mida peetakse ka üleriigiliseks probleemiks.

Viru-Nigula valla lähimineküü finantsnäitajate kokkuvõte tugevuste ja nõrkuste kaupa:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimise võimekuse näitaja on üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse.

- Tulude (sh tulumaksu laekumise) kasv.
- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb alla riigi keskmisele.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud Rahandusministeeriumi prognoosist ja valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

3. Eelarvestrateegia eelarveosad

3.1. Põhitegevuse tulud

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia põhitegevuse tulude prognoos on toodud tabelis 2. Selle tabeli koostamise aluseks on Rahandusministeeriumi eelarvestrateegia koostamise vorm, kus põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ning muud tegevustulud.

Tabel 2. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude prognoos 2021–2025.

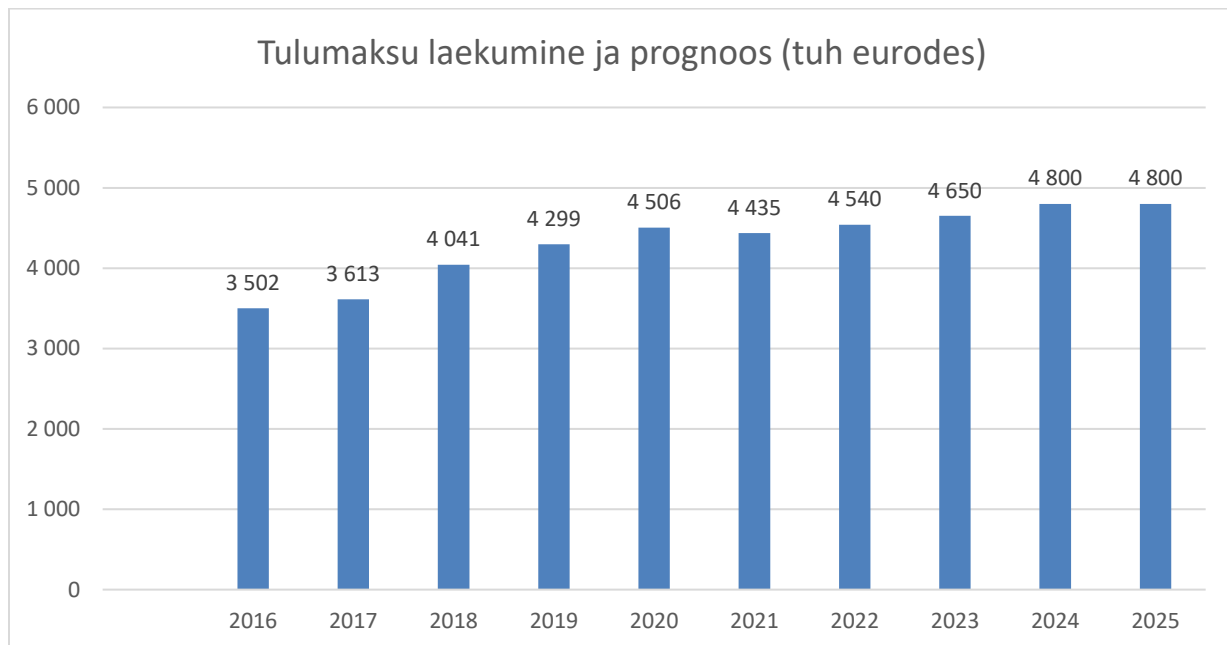
	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 571 923	8 925 960	9 069 500	9 349 500	9 489 500
Maksutulud	4 634 500	4 739 500	4 849 500	4 999 500	4 999 500
sh tulumaks	4 435 000	4 540 000	4 650 000	4 800 000	4 800 000
sh maamaks	199 500	199 500	199 500	199 500	199 500
sh muud maksutulud	0				
Tulud kaupade ja teenuste müügist	643 294	766 460	650 000	650 000	650 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 180 129	3 310 000	3 450 000	3 580 000	3 720 000
sh tasandusfond	706 821	730 000	770 000	800 000	820 000
sh toetusfond	2 292 532	2 400 000	2 500 000	2 600 000	2 700 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	180 776	180 000	180 000	180 000	200 000
Muud tegevustulud	114 000	110 000	120 000	120 000	120 000

Põhitegevuse tulude muutus on eelarvestrateegia perioodil kavandatud konservatiivselt. Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT), moodustades valla eelarve tuludest ca 51%.

Tulumaksu laekumise prognoosi aluseks on neli peamist komponenti: maksumaksjate arv, keskmine brutosissetulek, tööhõive ja FIT laekumise brutotulu protsent (riigi keskvalitsuse otsusel). Prognooside koostamisel on arvestatud piirkonna senist näitajate dünaamikat. Tulumaksu eraldamise määra tõusu otsustab keskvalitsus. Antud eelarvestrateegia koostamisel oleme eeldanud, et 2022. aastal tulumaksu eraldamise määr ei muutu (11,96%). Prognooside koostamisel peab arvestama, et võimalike tagasilöökkide korral ei tekiks olulisi tagasiminekuid valla eelarves.

FIT laekumise prognoos on esitatud joonisel 3. Näitaja iseloomustamiseks on kasutatud 10 aasta perioodi, mis annab ülevaatlükuma pildi FIT dünaamikast.

Joonis 3. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine ja prognoos kuni 2025.

Tabelis 3 on esitatud FIT laekumise võrdlus aastatel 2020 ja 2021. Muutuse protsent on kasv/langus konkreetse kuu kohta.

Tabel 3. 2020/2021 aasta FIT laekumise võrdlus (jaanuar-juuli).

Kuu	2020	2021	Vahe	Muutus %
Jaanuar	394 120	397 842	3 722	0,94%
Veebruar	361 437	352 797	-8 640	-2,39%
Märts	358 385	345 601	-12 784	-3,57%
Aprill	330 813	357 204	26 391	7,98%
Mai	392 402	375 418	-16 984	-4,33%
Juuni	544 341	375 899	-168 442	-30,94%
Juuli	345 481	371 347	25 866	7,49%
Kokku	2 726 979	2 576 108	-150 871	-5,53%

Maamaksu laekumises tõusu ei ole kavandatud. Kui muutuvad seaduses maksustamise alused, siis tuleb laekumise prognoosid ümber vaadata.

Tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) moodustavad valla eelarve tuludest ca 7,2%. Eelarvestrateegiasse on kavandatud laekumiste kasv vastavalt kohaliku omavalitsuse enda maksumäärade, üüride ja rentide muudatustest ning kasv prognoositavateks aastateks lähtudes kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest.

Saadavad toetused moodustavad valla eelarve tuludest olulise osa ehk ca 38%. Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel.

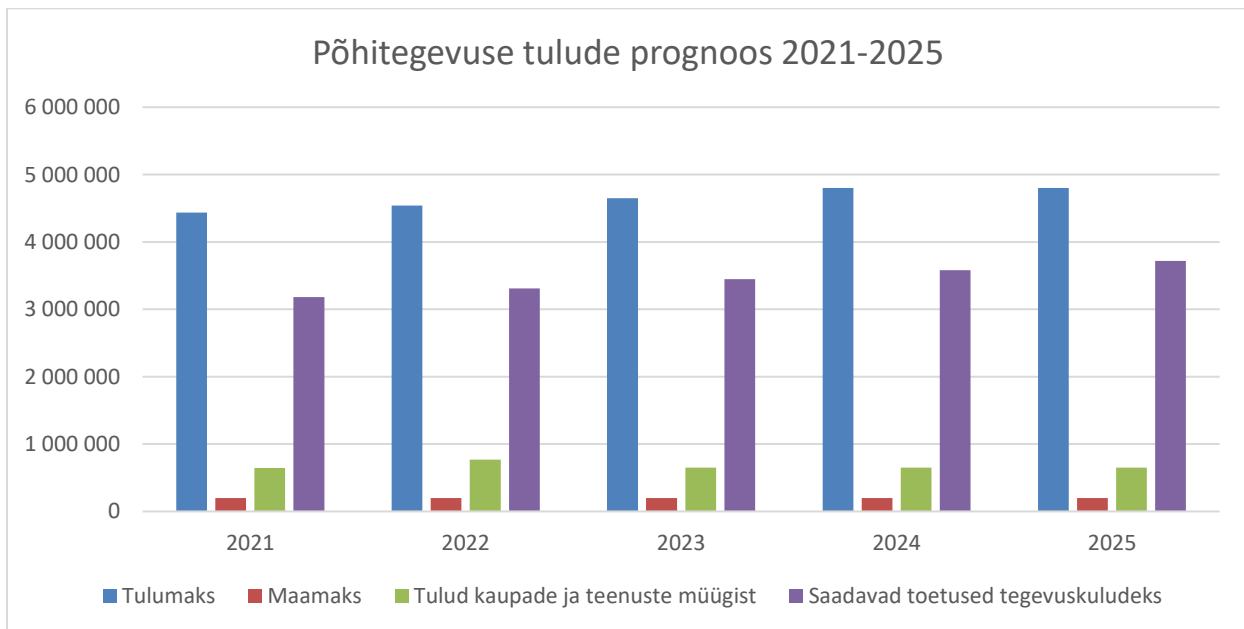
Riigi eelarvest laekuvate tasandusfondi ja toetusfondi osas on kavandatud laekumised konservatiivsed. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda. Muude toetuste laekumised on prognoositud senist laekumise dünaamikat arvestades.

Põhitegevuse tulude kasv on planeeritud aastate lõikes ca 2%. Rahandusministeeriumi kevadprognoos näeb ette majanduskasvu kiiret taastumist selle aasta teisest poolest alates ja hoogustumist tuleval aastal.

Põhitegevuse tulude laekumist mõjutavad tegurid on järgmised:

- Üleüldine majanduse areng riigis, maakonnas ja vallas. Arvestades Eesti riigi majanduse avatust, on kõige suurem mõjutaja kogu maailma majandus ja tema käekäik.
- KOV tulubaasi mõjutavad riigi keskvalitsuse otsused – üksikisiku tulumaksu, maamaksu, riigi eelarve toetused jt otseselt või kaudselt mõjuvad otsused.
- Euroopa Liidu projektitoetuste mahud järgmistel toetusperioodidel.
- Kohalikud otsused Viru-Nigula valla poolt osutatavate teenuste ja müüdavate kaupade maksumuste kohta.
- Eesti linnastumise jätkumine Tallinna, aga ka maakonnakeskuse Rakvere suunas.

Põhitegevuse tulude struktuuri prognoosi 2021.–2025. aastatel iseloomustab joonis 4.

Joonis 4. Põhitegevuse tulude prognoos 2021.–2025. aastatel.

Põhitegevuse tulude planeerimisel eelarvestrateegias seatakse järgmised eesmärgid:

- Põhitegevuse tulude tegelik laekumine on vähemalt 100% ja riskid on võimalikult hästi maandatud.
- Põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv.
- Tulude suurendamine, kasutades selleks seadusega lubatud võimalusi ning paremat majandamist.

3.2. Põhitegevuse kulud

Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos 2021–2025.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	8 512 648	8 575 000	8 635 000	8 685 000	8 685 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	310 096	340 000	350 000	350 000	350 000
Muud tegevuskulud	8 202 552	8 235 000	8 285 000	8 335 000	8 335 000
sh personalikulud	5 497 704	5 500 000	5 500 000	5 500 000	5 500 000
sh majandamiskulud	2 675 539	2 700 000	2 750 000	2 800 000	2 800 000
sh muud kulud	29 309	35 000	35 000	35 000	35 000

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus ning ametiasutuse hallatav asutus võivad sõlmida lepingu, millega kaasneb väljaminek tulevastel eelarveaastatel, juhul kui sellega on arvestatud eelarvestrateegias. Kui väljaminekuga ei ole eelarvestrateegias arvestatud, võib lepingu sõlmida ainult volikogu loal.

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud konservatiivselt ja on enam-vähem võrreldav põhitegevuse tulude kasvuga. Põhitegevuse kulude maht on eelarvestrateegia perioodil vahemikus 8,5-8,7 miljonit eurot. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvetest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase.
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks.
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid.
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

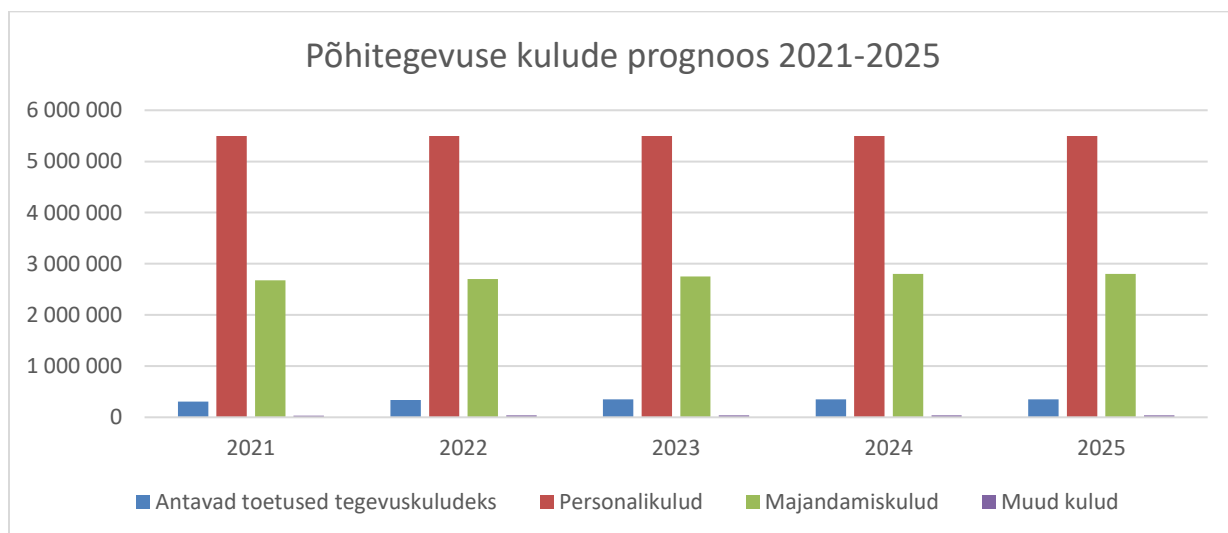
- Optimeerida valla halduskulusid.

- Ühinemise tulemusel saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad.
- Optimeerida kõikide valdkondade struktuurid.
- Optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest.
- Delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele.
- Kaasata tegevustesse kolmandat sektorit.
- Optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse kasvutempost.
- Hallatavate asutuste töötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgakasvuga.
- Kulude vähendamiseks optimeerida juhtimiskulusid, vähendada majandamiskulusid, ühtlustada toetused, maksud jne.

Põhitegevuse kulude struktuuri prognoosi 2021-2025 aastal iseloomustab joonis 5.

Joonis 5. Põhitegevuse kulude prognoos 2021.–2025. aastatel.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud – üle 60%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest. Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Selline jaotus kehtib ka järgmistel aastatel.

3.3. Investeeringustegevus

Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Viru-Nigula valla investeeringustegevus 2021-2025.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-478 330	-571 010	-735 270	-664 310	-1 472 000
Põhivara müük (+)	295 000	50 000	50 000	40 000	40 000
Põhivara soetus (-)	-1 696 317	-1 614 450	-1 509 322	-1 266 400	-2 470 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-690 602	-586 010	-749 270	-665 810	-1 468 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 022 215	1 028 440	760 052	600 590	1 002 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-64 348				
Finantstulud (+)	120	1 000	1 000	1 000	1 000
Finantskulud (-)	-35 000	-36 000	-37 000	-39 500	-45 000

Investeeringute kava täitmiseks ei piisa ainult oma eelarve vahenditest. Lisavahendid on plaanitud saada projektitoetustest ja täiendavatest laenudest. Laenude kavandamine on kooskõlas seadusega ja valla finantsvõimekusega.

Investeeringud valdkondade lõikes on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Viru-Nigula valla investeeringud valdkondade lõikes.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	15 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		15 000			
04 Majandus	779 331	1 499 450	1 319 322	481 400	1 490 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	295 692	1 028 440	760 052	260 590	432 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	483 639	471 010	559 270	220 810	1 058 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	30 000	315 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		0	0	220 000	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		0	30 000	95 000	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	793 710	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	619 343				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	174 367				
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	64 580	80 000	160 000	200 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	64 580	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	80 000	160 000	200 000	0
09 Haridus	58 696	0	0	270 000	280 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	26 100	0	0	120 000	120 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	32 596	0	0	150 000	160 000
10 Sotsiaalne kaitse	0	20 000	0	0	700 000
<i>sh toetuse arvelt</i>		0	0	0	450 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		20 000	0	0	250 000
KÕIK KOKKU	1 696 317	1 614 450	1 509 322	1 266 400	2 470 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 005 715	1 028 440	760 052	600 590	1 002 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	690 602	586 010	749 270	665 810	1 468 000

Tabel 7 iseloomustab Viru-Nigula valla eelarvest kavandatud investeeringuid objektide lõikes, mis on kajastatud valla arengukavas. Lähiaastatel on rahaliselt suuremateks projektideks Kunda sadama juurde ettevõtlusala projekteerimine ja arendamine ning Viru-Nigula kogukonnamaja (Kirikaia 2) energiatõhususe parandamine ning kergliiklusteede rajamine.

Tabel 7. Viru-Nigula valla investeerimisobjektid:

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
01 Vallavalitsuse hoone	0	15 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		15 000			
04 Teed, tänavad	75 310	150 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	75 310	150 000	150 000	150 000	150 000
04 Viru-Nigula aleviku Uus tn rek.	104 877	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	77 522				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	27 355				
04 Aseri aleviku Kordoni tn rek.	72 144	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	31 570				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 574				
04 Kergliiklustee Padaorg-Viru-Nigula saeveski	0	500 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		350 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		150 000			
04 Kergliiklustee Kunda-Malla	0	0	450 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			315 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			135 000		
04 Mänguväljakud Viru-Nigula (2021) ja Kunda (2022)	30 000	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	8 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	22 000	30 000			
04 Kunda rannaala arendamine	83 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	57 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	26 000				
04 Kunda linna keskusala arendamine (ideekonkurss)	20 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000				
04 Kunda ettevõtlusala projekteerimine ja arendamine	40 000	776 400	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	27 200	659 940			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	12 800	116 460			

04 Aseri keskväljaku rekonstrueerimine	0	0	30 000	291 400	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				242 590	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			30 000	48 810	
04 Pargi tänav Kundas	0	0	0	0	750 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					750 000
04 Mahu sadam	0	0	0	25 000	575 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				18 000	432 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				7 000	143 000
04 Viru-Nigula aleviku vaheliste kõnniteede ehitus	74 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	64 400				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 600				
04 Kalmistu põik kõnnitee	30 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	30 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Kalmistu kergtee	250 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	250 000				
04 Viru-Nigula kogukonnamaja (Kirikaia 2) energiatõhususe parandamine	0	28 050	674 322	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		18 500	445 052		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		9 550	229 270		
05 Jäätmejaam Aseri	0	0	30 000	315 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				220 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			30 000	95 000	
06 Aseri-Rannu-Viru-Nigula tänavavalgustus	758 110	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	583 743				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	174 367				
06 Kunda Majanduskeskus	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
06 Ehitajate tn tänavavalgustus	25 600	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	25 600				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					

06 Avalike mänguväljakute valgustamine	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	10 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
08 Kunda Spordikeskuse jooksurada ja spordirajatised, väljõusaalide täiendamine,saali põranda remonttööd	34 580	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	34 580				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
08 Aseri staadioni dreanaž (2022) ja jooksurada (2023)	0	60 000	60 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		60 000	60 000		
08 Kunda staadioni rek I etapp (staadioni projekteerimine 2022, ehitus 2023-2024)	0	20 000	100 000	200 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		20 000	100 000	200 000	
08 Viru-Nigula kultuurikeskuse hoonete remonttööd	30 000				
<i>sh toetuse arvelt</i>	30 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
09 Kunda Ühisgümnaasiumi hoone remonttööd (sh katuse vahetus)	51 100	0	0	270 000	270 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	26 100			120 000	120 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	25 000			150 000	150 000
09 Vasta Kooli tõllakuur	0	0	0	0	10 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					10 000
10 Sotsiaalmaja	0	20 000	0	0	700 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					450 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		20 000			250 000
04 Muud projektid	7 596	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	7 596	15 000	15 000	15 000	15 000

Investeeringute rahastamiseks on kolm võimalust – oma eelarve vabadest vahenditest, võtta laenu ja kaasata projektitoetused. Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal 49% ja

omavahendite osakaal 51% kokku eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotluste kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Eesmärgid investeeringute teostamisel:

- Võimalikult palju teha vajaduspõhiseid taotlusi Euroopa Liidu struktuurifondidesse saamaks maksimaalselt lisaraha valda vajalikeks investeeringuteks.
- Investeeringutega saavutada efekt juhtimiskulude ja majanduskulude kokkuhoiduks.
- Investeeringute tegemisel lähtuda valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikust arengupõhimõttest.

3.4. Finantseerimistegevus

Viru-Nigula valla finantseerimistegevust kajastab tabel 8.

Tabel 8. Viru-Nigula valla finantseerimistegevus.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Finantseerimistegevus	-364 200	190 000	270 000	160 000	520 000
Kohustiste võtmine (+)	0	580 000	680 000	1 870 110	870 000
Kohustiste tasumine (-)	-364 200	-390 000	-410 000	-1 710 110	-350 000

Laenude võtmine on vajalik investeeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakoormuse arvutamist.

Finantseerimistegevuses on eeldatud, et 2024. aastal Swedbanki laenude balloonmaksed summas 1,68 miljonit eurot refinantseeritakse.

Finantseerimistegevuse eesmärgid:

- Kohustiste võtmisel lubada maksimaalseks netovõlakoormuseks kuni 50% aastas.

- Kohustiste võtmisel ei tohi väheneda valla finantsjätkusuutlikkus.
- Kohustiste võtmine ei ole lubatud põhitegevuse kulude katteks.
- Kohustiste võtmisel lähtuda põhimõttest, et prioriteet on sellega saavutada lisaraha kaasamine.

3.5. Likviidsete varade muutus

Tabel 9 iseloomustab Viru-Nigula valla likviidsete varade dünaamikat.

Tabel 9. Viru-Nigula valla likviidsete varade muutus.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-683 255	-30 050	-30 770	160 190	-147 500
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	100 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	62 762	32 712	1 942	162 132	14 632

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- Tagada pidevalt, sh ka jooksva kuupäeval, valla arvetel likviidsus.
- Juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult:
  - ✓ kohustuste kiiremaks tagasimakseks või
  - ✓ arengukavas kavandatud investeeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentaablusega. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

4. Ülevaade vallast

Viru-Nigula valla finantsnäitajate prognoos on esitatud tabelis 10.

Tabel 10. Viru-Nigula valla finantsnäitajad 2021-2025.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 571 923	8 925 960	9 069 500	9 349 500	9 489 500
Põhitegevuse kulud kokku	8 512 648	8 575 000	8 635 000	8 685 000	8 685 000
Põhitegevuse tulem	59 275	350 960	434 500	664 500	804 500
Investeeringustegevus kokku	-478 330	-571 010	-735 270	-664 310	-1 472 000
Eelarve tulem	-419 055	-220 050	-300 770	190	-667 500
Finantseerimistegevus	-364 200	190 000	270 000	160 000	520 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-683 255	-30 050	-30 770	160 190	-147 500
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	100 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	62 762	32 712	1 942	162 132	14 632
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	2 851 232	3 041 232	3 311 232	3 471 232	3 991 232
Netovõlakoormus (eurodes)	2 788 470	3 008 520	3 309 290	3 309 100	3 976 600
Netovõlakoormus (%)	32,5%	33,7%	36,5%	35,4%	41,9%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 857 538	7 140 768	7 255 600	7 479 600	7 240 500
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	76,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 069 068	4 132 248	3 946 310	4 170 500	3 263 900

Viru-Nigula valla eelarvestrateegiasse ei konsolideeru ühtegi vallale kuuluvat sõltuvat üksust (nn tütarettevõtet). Seega on tabelis summad ja protsendid identsed valla (arvestusüksuse) eelarvestrateegia osaga.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulemi prognoos on esitatud tabelis 11.

Tabel 11. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulem.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 571 923	8 925 960	9 069 500	9 349 500	9 489 500
Põhitegevuse kulud kokku	8 512 648	8 575 000	8 635 000	8 685 000	8 685 000
Põhitegevuse tulem	59 275	350 960	434 500	664 500	804 500

Eesmärgid:

- Põhitegevuse tulem võiks katta kohustiste tagasimakse summa aastas (põhiosa + intressid).
- Põhitegevuse tulem peab kasvama.
- Põhitegevuse tulem peab tagama omafinantseerimise võimekuse koefitsiendi kasvu eelarvestrateegia perioodi lõpuks.
- Järgida fiskaalpoliitilist põhimõtet, et „heal ajal“ tuleb korjata reserve.

Eelarvestrateegias on nimetatud eesmärke järgitud.

6. Arvestusüksuse võlakoorem

Viru-Nigula valla netovõlakoormuse prognoos on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Viru-Nigula valla netovõlakoormus.

	2021 eeldatav täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	2 851 232	3 041 232	3 311 232	3 471 232	3 991 232
Netovõlakoormus (eurodes)	2 788 470	3 008 520	3 309 290	3 309 100	3 976 600
Netovõlakoormus (%)	32,5%	33,7%	36,5%	35,4%	41,9%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 857 538	7 140 768	7 255 600	7 479 600	7 240 500
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	76,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 069 068	4 132 248	3 946 310	4 170 500	3 263 900

Eelarvestrateegia perioodil võetavad laenud kasvatavad järk-järgult valla rahalisi kohustusi. Netovõlakoomus suureneb strateegia perioodi jooksul ning moodustab prognoosiperioodi viimasel aastal 41,5% põhitegevuse tuludest. Kuid riigi poolt lubatud maksimaalsele netovõlakoomusele jääb see oluliselt alla.

7. Tundlikkuse analüüs

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Eelarvestrateegia perioodil 2021-2025 on Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas valla eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi.

Selleks, et saavutada põhitegevuse tuludes hüppelist kasvu ja sellega parandada finantsvõimekust, oleks vaja ka riigi keskvalitsuse poolt kohalike omavalitsuste tulude baasi muutmist. Riigi huvi peaks olema see, et suurendades kohalike omavalitsuste finantsvõimekust, väheneb ka nende laenuvõtmise vajadus. Kohalike omavalitsuste laenud aga konsolideeruvad riigi eelarvesse.

Viru-Nigula valla elanike arv ja brutotulu saajate arv on aastate lõikes languses. Vallal tuleb teha jõupingutusi nende näitajate stabiliseerimiseks ja kasvatamiseks. Palgakasv jääb peamiseks FIT laekumise kasvu elemendiks ka tulevikus.

Valla finantseerimistegevus on kavandatud põhimõttel, et investeeringuteks kavandada oma vahendeid ja võimalikult vähem laenu võtta. Investeeringute tegemisel on olulisel kohal välisvahendite kaasamine projektidega.